وشەکان و وێنەکان ... خەندە حەمید

ئەو فیلمەی بەو بریارەی گەیاندم، دەبێ من فیلمی لەو شێوەیە بە زۆرێک لەوانە بناسێنم کە دەیانەوێ وەک لێڕوانەر چێژ وەرگرن.
وشەکان و وێنەکان (Words and Pictures) فیلمێکی درامی، ڕۆمانسی و کۆمیدییە، لە دەرهێنانی دەرهێنەر: فرێد شێپیزی Fred Schepisi ساڵی ٢٠١٤ بڵاوبۆتەوە. ئەم فیلمە باس لە خوێندنگەیەک دەکات ململانێی زیندووی پەروەردە و فێرکردنی تێدا بەدی دەکرێ. جاک مارکوز یەکێکە لە مامۆستا باش و بەتواناکانی ئەو خوێندنگەیە وانەی زمان و ئەدەبی ئینگلیزی دەڵێتەوە، ئەو زۆر شارەزایانە یاری بەزمان دەکات. ململانێکان لەوکاتەوە دەست پێ دەکەن، کاتێک دینا دێلسانتۆ (خانمە ئەکتەری بەتوانا جولێت بینۆتش ڕۆڵەکەی دەگێڕێ)، وەک مامۆستای هونەر دێتە ئەو خوێندنگەیە، ئەو بەهۆی کێشەی تەندروستی خۆی دێت بۆ ئەوێ. بەئەوەی لە خوشکەکەی نزیک بێت، چون ئەو لە خوێندنگەیەکی بەرز و گەورەتر بووە لە نیۆرک، توانا و ناوبانگی خۆی هەیە لە هونەری ئەبستراکتدا. هەر ئەوەشە وای لێکردووە لە پەیوەندیدا سارد، گۆشەگیر و بێ باک دەرکەوێت.
دێلسانتۆ پێی وایە کێشەکان لە وشەدایە ئەو دەڵێ: وشەکان درۆ و تەڵەن. وێنەیەک لە هەزاران وشە بەنرخترە. لەژێر کاریگەری ئەو ڕستەیە، زۆرێک لە فێرخوازەکان پێیان وایە وێنە زۆر بەهێزترە لە وشە. لەوەدا جاک تووڕە دەبێ، دەیەوێ بە ئارگومێنتەکانی بەرگری لە وشە بکات.

ئەو دەڵێ: وشەکان وڵات دروست دەکەن، تەواوی وڵات دروست دەکەن، پاشان لە کاتی جەنگدا دەیپارێزن، خەون بە باشترەوە دەبینی و باشتری دەکات. وشەکان ئەمەیان کرد، نەک وێنەکان! ئەمە جەنگە. دواتر جاک دەکەوێتە خۆشەویستی دێلسانتۆوە، ئەو گاڵتەئامێزانە دەیەوێت بە ڕێگەی یاریی زمانەوانییەوە دێلسانتۆ شکست پێبێنێ. جاک چەند وێنەیەک دادەنێ لەژێریدا چەند وشەیەک دەنووسێ کە زۆر زیاتر هەڵدەگرێ لە وێنەکان. لەوکاتەدا لێڕوانەر بۆ چەند ساتێ دەوەستێ و ناتوانێ بڕیار بدات کە ئایا کامیان زیاتر دەهێنن، کامیان لە ئەوی دیکەیان بەنرختر و باڵاترە، وشەکان یان ڕستەکان کاریگەرترن. دوای ئەوە دێلسانتۆ چەند ڤیدیۆیەکی هەواڵ و پەیامنێران دادەنێ لەسەرەوە نووسیویەتی وێنەیەک بەنرخترە لە هەزاران درۆ. لەژێریدا

چەند وێنەیەکی جوانی هەڵکاری داناوە یەکێک لەوانە منداڵێکی ئەفریقییە کە توشی بەدخۆراکی بووە. لێڕوانەر یەکسەر بۆ ئەوە دەچێ لە ڕاستیدا وێنەکانیش کاریگەری خۆی هەیە و بەنرخترن لەو هەموو وشە ناڕاستانەی ناو هەواڵەکان! ئەوەی لەو فیلمەدا بەدی دەکرێ ئەوەیە، هەردوو مامۆستاکە بەگیانێکی لێبوردەییەوە ئارگۆمێنتەکانی یەکتریان قبوڵە و بەرگری لەوە دەکەن کە دەیانەوێ بیگەیەنن بە فێرخوازەکانیان.

سەرەڕای ئەوەی هیچیان بێ کەم و کورتی نین، جاک ئەلکهولییە و دێلسانتەش کێشەی تەندروستی هەیە و بە شەقە (گۆجان) دەڕوات، ئەمە دۆخێکی بۆ دروست کردوون کە ناتوانن وەک پیشتر پەرە بە بوارەکەیان بدەن. جاک ترسی ئەوەی لەسەرە کە لە کارەکەی دووربخرێتەوە چونکە بەردەوام دوا دەکەوێت و ئەلکهولییە، لەو گۆقارەی کە دەریشی دەکات نوێگەری تێدا نییە. ئەو پاش هەوڵدانێکی زۆر بۆ نووسین شکست دێنی، ترسی لەدەستدانی ئیشەکەی وای لێدەکات بڕیار بدات شعری کوڕەکەی بەناوی خۆی بڵاوبکاتەوە. ئەو شعرە هێندە کاریگەرە دێلسانتە پاش خوێندنەوەی داوا لە فێرخوازەکانی دەکات کە هەریەکەیان چی تێدا دەبینن وێنەی بکێشن، بۆ ئەوەی تەنیا لە وشەدا نەمێنیتەوە و بیکەن بە تابلۆ. لەو فیلمەدا ململانێکان زۆرن بەشێوەیەک، لێڕوانەر دەتوانێ لەگەڵ هەریەکەیان بڕوات و نەتوانێ بە هیچ لایەکیاندا بڕیار بدات، بە تێڕوانینی من ئەوە یەکێکە لە خاڵە سەرکەوتووەکانی فیلمەکە، تۆ کە لە کڵاسی یەک لە مامۆستاکاندا خەریکە دەگەیتە سەرئەنجام و بڕیارێکی یەکلایی، بەڵام لە کلاسەکەی تردا پاشگەز دەبیتەوە. لە هەمان کاتدا، پرسیار سەبارەت بە هونەر، نووسین، چێژ، بیرکردنەوە لەلات دروست دەبێت. دوا جار جاک و دێلسانتە، بڕیاری دیبەیتێک دەدەن لەبارەی وشە و وێنە، بە ئامادەیی هەموو فێرخواز و مامۆستاکان. هەر یەکەیان وێنە و وشەی خۆی هەیە، لەوەدا ئەوە ڕوون دەبێتەوە، وشەکان و وێنەکان هیچیان لە ئەوی دیکەیان باڵاتر، کاریگەرتر و بەنرختر نییە، بەڵکو هەردووکیان هاوسەنگن و پێکەوە هارمۆنییەکی جوان دروست دەکەن.

ئەوەی جێی سەرنجە لەو فیلمەدا ئەوەیە لە پەیوەندییەکی تەلەفۆنی جاک پیاوەکان بە وشە و ژنەکان بە وێنە دەچوێنێ. لێرەدا پرسیار ئەوەیە بۆچی پیاو نوێنەرایەتی وشە و ژن نوێنەرایەتی وێنە یە؟ یەکێک لە فێرخوازە کچەکان لەڕووی سێکسییەوە هەراسان دەکرێت لە ڕێگەی یەکێک لە فێرخوازە کوڕەکانەوە. ئەو کچە کاتێ بە قیژەوە هاوار دەکات کە وازی لیبێنێت، بەڵام کوڕەکە بە گاڵتەوە وەری

دەگرێت و وەک پرێنسس (شازادە) ناوی دەبات، کە بەچی پشتگوێی دەخات. دوا جار کوڕەکە هەوڵ دەدات هەراسانی بکات لە ڕێگەی وێنەیەکی کاریکاتێری ڕووتەوە، بۆ ئەوەی ملکەچی بکات بۆ مەبەست و حەزەکانی خۆی. ئەمە بۆ ئەوەمان دەبات کە لە ترادیسیۆن و ئەفسانەکاندا خوا وەک پیاو، فەرمان دەرکەر، وشە دەربڕ و خاوەن وشە و قسە نیشاندراوە، بۆیە پیاو نوێنەرایەتی ئەم ڕووەی خوایەتی دەکات. لە کاتێکدا ژن وەک وێنە، جەستە، ڕووتییەکی پەتی و گوناهبار وێناکراوە.

لە کۆتاییدا بۆچوونی من لەسەر ئەو دوو ڕوانگەیە ئەوەیە، وێنەکان تەنیا بۆ چێژ وەرگرتن نین، بەڵکو ڕێگەیەکن بۆ بەئاگا هاتنەوەی ئێمە لە بینینی ئەو شتانەی کە بە چاوی ئاسایی ناتوانین بیانبینین. ئەوان ڕێگەی خەیاڵیان هەیە بۆ جێگیربوون لە هۆش و تاساندنی وشە لە زمانماندا. هەروەها زۆر وشەم هەیە بەڵام هیچ ڕێگەیەکم نییە بۆ ئەوەی بیانڵێم، تەنیا ئەوە نەبێ کە بەڵێم ژیان لەنێو وشەکاندا زۆر قووڵە، وشەکان چەندین وێنا لە خەیاڵدا هەڵدەگرن بۆ نموونە لە شعر، چیرۆک و ڕۆماندا هەندێ دیمەنی وێناکراو بە وشە هەن، ناکرێت بە هیچ تابلۆ و وێنەیەک دەربڕدرێن. لە دوا جاردا وەک جاک دەڵێ ئەمە هەستەکانمان وەسف ناکرێن، هەستی منیش بۆ ئەو فیلمە وەسف ناکرێت.